

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
41 (1999)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2000

9990385

150, —

PŘEHLED VÝZKUMŮ 41 (1999)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., RNDr. Vladimír Hašek, DrSc.,
Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš, Alice Del Maschio,
Dana Gregorová

Na titulním listě: Orlovice, okr. Vyškov. Letecký dokumentační snímek
zaniklého hradu.

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

© 2000 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

DĚDICE (okr. Vyškov)

Lesní trať „Na Hané“. Hradisko. Dokumentační akce.

Hradisko se nachází na levobřežní ostrožně v záhybu Velké Hané v lesní trati „Na Hané“ asi 1500 m severovýchodně od Rychtářova na jižním okraji Drahanské vrchoviny v nadmořské výšce 415 m n. m. Jako „Valy“ ho na základě popisu F. Sochora (1938, 115-117) ne zcela přesně zdokumentoval E. Černý (1992). Asi 90 m široký kofen ostrožny přepažuje mohutný val, který díky odlesnění okolí jasně vyniká. Vůči dnu předloženého příkopu má 5 m a nad terémem hradiska 2 m výšky. Příkop je 15 m široký, má oproti úrovni šije hloubku 3,5 m a na severu se vytrácí v přírodní úžlabině. Po její hraně běží již snížený val až ke klesajícímu jazyku, který je přerušen 20 m širokou rozsedinou bývalého příkopu. Na zbývajících stranách pětiúhelného areálu val chybí a k ohrazení bylo asi použito dřeva. Narušení valu na jižním konci odhaluje kamenité jádro blíže čelní části a zeminu propálenou do červena, což naznačuje zánik požárem.



Obr. 1 – Terénní náčrt hradiska „Na Hané“. Plan des Burgwalles.

Vegetační porost nedovoluje, bez jeho odstranění výkopem, sběr artefaktů a přes jistý náznak existence čelní zdi neznáme skladbu valu. Proto není časové zařazení hradiska zatím možné. Vzhledem k velikosti hradiska - přibližně 4,2 ha, stojí za úvahu, zda nemá nějaký vztah k nedalekému Čermovu z doby časně laténské (srov. Poborský a kol. 1993, 383-386).

Miroslav Plaček

Literatura

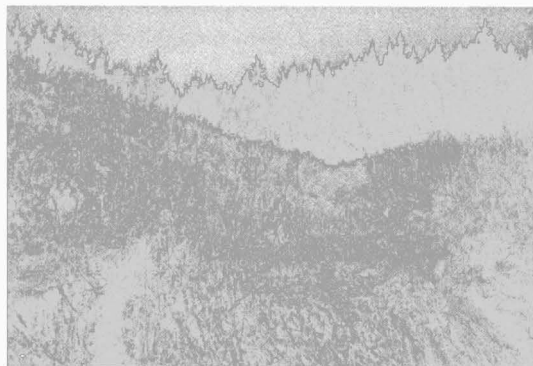
Černý, E. 1992: Méně známá a neznámá opevnění na jižním okraji Drahanské vrchoviny v úseku mezi Pozořicemi a Pustiměří. VVM 44, 23-33.

Podborský, V. a kol. 1993: Pravek Moravy. Brno.

Sochor, F. 1938: Paměti obce Rychtářova. Vyškov.

Resumé:

Dědice (Bez. Vyškov). Waldflur „Na Hané“. Burgwall. Dokumentierungsaktion.



Obr. 2 – Přehled čelním příkopem od jihu, vlevo val. Fortifikation.



Obr. 3 – Porušení valu na jihu s kamenitou výplní. Destruktion des Walles mit Stein-ausfüllung.

DOUBRAVNÍK (okr. Žďár nad Sázavou)

Jižní část intravilánu obce. Středověké a novověké osídlení. Záchraný výzkum.

Soustavná prospekce doubravnického sídelního organismu (srov. Doležel 1996; 1999) pokračovala 15. července roku 1999 dozorováním rýh pro kanalizaci a telekomunikační síť, nově pokládáné v souvislosti s celkovou obnovou vozovky v ulici, z náměstí vycházející k jihu směrem na Tišnov (ulice a vozovka s parcelními čísly 1 776, 1 777 a 1 780). Jednotlivé hloubené trasy zde byly sledovány v úseku od severního vyústění ulice do náměstí až po dům č. p. 87 na jihu, tedy v celkové délce cca 250 m (střední, k severu orientovaný svah 315,5-326 m n. m.; na Státní mapě 1 : 5 000 – odvozené, listu Bystřice nad Pernštejnem 5-6 z roku 1988 se jedná o prostor

mezi body, od Za J okrajové sekční čáry vzdálenými 224 : 113 a 226 : 61 mm).

Kanalizační rýha 1,5-2,0 m široká a 2,0-3,0 m hluboká, vedená vlastní vozovkou, prošla v celé své délce pod vrstvami novodobých štětů a šterkových vyrovnávek většinou pouze sterilní hnědé hlinité svahoviny, pouze na severním konci výkopu byl v profilu ojediněle zachován fragment mimě zahloubeného mísovitého objektu s novověkou keramikou. Proměnlivější skladbu měla souvrství, porušená trasou průměrně 0,7-0,8 m hluboké a 0,5 m široké rýhy pro telekomunikace, hloubené 1-2 m před průčelími domů západní fronty ulice. Převažovaly sice opět přirozeně vzniklé hlinité svahoviny, na které nasadily recentní šterkovo-písčité vyrovnávky (před domy č. p. 87 a 88 rýha zachytila pouze tento svrchní horizont), na jiných místech však bylo možné zaznamenat i poměrně mocné nadložní kulturní vrstvy či zahloubené objekty. Až 0,8 m vysoká humózní nadložní souvrství se vyskytla před domy č. p. 84 a 86 (před domem č. p. 84 dokonce s keramickými zlomky 15.-16. věku), před zahrádkou jižně domu č. p. 85 se pak ve zvýšeném břehu rýsovala až 1,5 m hluboká terénní deprese, vyplněná zásypem s fragmenty novověké hrnčiny. V úrovni severního boku čelního schodiště domu č. p. 85 se podařilo zdokumentovat a ověřovat zahloubený jámový odpadní objekt, který obsahoval neobyčejně bohatou kolekci tvarově i technologicky rozmanité novověké keramiky 18. a 19. století. Určité novověké keramické nálezy se v rýze vyskytovaly také před domy č. p. 82 a 83, žádné stopy staršího osídlení se naproti tomu nepodařilo získat z prostoru před domy č. p. 80, 81 a 100.

Záchranná akce tak přispěla k poznání postupně se zahušťujícího osídlení dlouhé jižní ulice před vlastním středověkým jádrem, rozšířit se významně podařilo i dosavadní kolekci doubravnické novověké keramiky.

Jiří Doležel, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Doležel, J. 1996: Záchranné výzkumy ve středověkém jádře Doubravniku (okr. Žďár nad Sázavou), Přehled výzkumů 1992, 68-72, 144-146, tab. 22-24.

Doležel, J. 1999: Doubravník (okr. Žďár nad Sázavou), Přehled výzkumů 39 (1995-1996), 391-392.

Resumé:

Doubravník (Bez. Žďár nad Sázavou). Intravillan der Gemeinde. Mittelalterliche und neuzeitliche Besiedlung. Rettungsgrabung des Archäologischen Instituts der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik, Brno.

Im Juli 1999 wurden Kanalisations- und Telekommunikationsfurchen beaufsichtigt, die im Rahmen der Gesamtrenovierung der aus dem Platz nach Süden in Richtung Tišnov führenden Straße angelegt wurden. Auf der ganzen ca 250 m langen Strecke, von dem Platz bis zum Haus Nr. 87, schnitt der Aushub in der eigenen Fahrbahn meistens sterile liegende Schichten durch, nur im Raum vor dem Platz wurden seichte eingetiefte Objekte mit neuzeitlicher Keramik verzeichnet. Knapp vor der Hausfront wurde vor der Nr. 85 eine Abfallgrube mit zahlreichen Töpferwaren aus dem 18.-19. Jahrhundert dokumentiert, neuzeitliche Keramik kam ebenfalls in der Schichtenfolge vor den Häusern Nr. 82 und 83 vor. Mittelalterliche Keramikfragmente wurden nur im Abhang vor der Nr. 84 geborgen. Die Funde runden das Bild der Besiedlung der langen Straße vor dem eigenen mittelalterlichen Kern des Städtchens wenigstens seit dem Anfang des 17. Jahrhunderts ab.

HAJANY (okr. Brno-venkov)

Intravillan, novověk (18.-19. stol.). Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum (akce A 99/41) byl vyvolán možným ohrožením archeologických památek v důsledku výkopů pro kabely nízkého napětí.

Profil P1 byl dokumentován před domem č. 46 v západní části obce. Zástavba rámcově z přelomu 19./20 stol. se zde nachází již na zaneseném inundačním údolí Bobravy. Výkop nedosáhl sterilního podloží, zachytil pouze trojici navážkových vrstev, z nichž ani nejstarší, sílicí stejně jako vr. 101 k jihu (do údolí) nesahá před 19. stol. Jižně profilu P 1 jde vr. 103 podstatně hlouběji než dno výkopu (hl. 70 cm od rec. úrovně). Současný domek č. 46 ji již porušuje. Před sousedním domem č. 41 teprve vystupuje sprašové podloží. Profil P 2 při nároží domu č. 3 v severní uliční frontě rovněž v západní partii intravillanu doložil pouze čtveřici hlinitopísčitých novověkých úprav přímo na spraši v hloubce 40 cm, půdní horizont byl zcela zničen. Profily P 3 (před bývalou hospodou v jižní uliční frontě) a P 4 (před domem č. 20 v severní linii zástavby) prokázaly jen 40-50 cm silné navážkové souvrství na sprašovém podloží. Před domy č. 36 a 45 byly ve výkopcích zachyceny kumulace novověké keramiky, vzhledem k částečnému zasypání rýh však již nebylo možné přesně určit jejich původ. V rýhách podél zástavby se v zásadě opakovala situace zjištěná v profilech P 2-P 4.

Ač Hajany jsou obcí středověkého původu, nebylo ve výkopcích zjištěno osídlení starší než novověké. Lze předpokládat, že středověká zástavba respektovala zhruba dnešní uliční čáru. V průběhu novověku je doloženo zvyšování terénu